

Niitjas mailane hävitab muru, aga ei levi looduslikule rohumaale.

Kui mailane hävitab muru

Mida peaks tegema, et murusse tunginud mailasest lahti saada?

Vastab

MARIANNA-HELEENE SAAR

Harilikult mõeldakse murusse tungiva mailase all niitjat mailast. Seda taime on nimetatud ka muru surmaks, millest on äärmiselt raske lahti saada. Ta püsib murus aastaid ja n-ö sööb muru ära.

Niitjas mailane (*Veronica filiformis*) kuulub invasiivsete liikide jaotuse järgi püsivalt metsistunud kultuurtaimede hulka. Need on iseisvalt paljunevad taimed, kuid üksnes tugeva inimõjuga kasvukohtadel ega levi looduslikesse kooslustesse. On musta raamatu 4. kategooria liik – s.t kodunenud tulnukas, kes on (pool)looduslikele kooslustele väheohulik. Naturaliseerunud leiukohti Eestis ei ole teada.

Ohtlik on ta aga haljasalade, eelkõige muruumbrohuna. Eesti võõrliikide andmebaasi järgi on niitja mailase kodupiirkond Kaukaasia ja esmasisenemine Eestisse toimus 1807. aastal, kui ta toodi Tartu Botaanikaaeda. Aedadesse hakkas levima XX sajandi alguses, teda kas-

vatati kiviktaimlates ja lillepeenardel, kust ta ka varsti plehku pani, murusse läks ja kontrolli alt väljus.

Niitjas mailane kuulub mailaliste (*Scrophulariaceae*) sugukonda ja perekonda mailane (*Veronica*). See on suur taimeperekond, kuhu kuulub ka palju dekoratiivtaimede liike. Eesti looduses on kirjeldatud 19 mailase liiki, kellest on tulnukliike kolm, sh niitjas mailane. Haruldasi ja väga haruldasi mailaseliike on Eestis viis, nendest nõmmailane (*Veronica dillenii*) on 2. kategooria looduskaitsealune liik, leitud vaid Kagu-Eestist.

Mailased kasvavad väga mitmesugustes kasvukohtades kuivadest nõmmedest ja liivikutest (kevadmailane, kassisaba) kuni ojade ja kraavideni (kännasmalane, allikmailane, ojamailane). Muruumbrohtudest tekitavad probleeme peale niitja mailase veel harilik mailane (*Veronica officinalis*) ja liivateelehine mailane (*Veronica serpyllifoli*).

Nende püsikute kõrval on noores murus küllalt sagedased ka üheaastased põlluumbrohud põldmailane (*V. arvensis*), kevadmailane (*V. verna*), kesamailane (*V. agrestis*) ja tumeroheline mailane (*V. opaca*). Need kõik on enam-vähem sarnase

kasvukujuga väikesekasvulised taimed, mille eristamine on üsna raske. Nad kaovad ka muru vanemaks saades korraliku hooldamise juures murust ära nagu teisedki üheaastased umbrohud.

Niitjas mailane on niitjate, lamavate või tõusvate, sõlmekohast kergeti juurduvate vartega ja ümarate kuni neerjate jämetäkilise servaga lehtedega mitmeaastane taim. Alumised lehed vastakud, ülemised varrel vahelduvalt. Õieraag lehest 3–4 korda pikem, õiekroon neljaltine, helesinine, valgete tippudega. Taim on steriilne, s.t ta küll õitseb, kuid ei moodusta kupraid ega vilju. Paljuneb ainult vegetatiivselt varretükikestega. Vars moodustab igal sõlmekohal juuri, mis kasvavad väga kiiresti. Kõrgus 5–20 cm, õitseb mais-juunis.

Kasvuks eelistab mõõdukalt valgustatud kasvukohta ja parasniisket viljakat mulda. Murust on ta väga raskesti välja tõrjutav umbrohi, sest paljuneb iga niitmiseega. Kui ta on murus olemas, siis soovitan kindlasti kasutada kogujaga muruniidukit ja kogutud rohi ära põletada. Kui teda on murus paiguti laikudena, on kindlam need kohad välja kaevata ja põletada või sügavale maasse kaevata, mitte kompostida.